

OLULISED OSANIKUÕIGUSTE MUUDATUSED LEEDUS. EESTI, LÄTI JA LEEDU ÕIGUSE VÕRDLEV ÜLEVAADE

Äriühingu osanike õigusi reguleerivad Leedu Vabariigi tsiviilkodeks (*Civil Code of the Republic of Lithuania*) ja Leedu Vabariigi äriühingute seadus (*Law on Companies*).

Leedu Vabariigi äriühingute seadust on hiljuti muudetud. Muudatused puudutavad peamiselt äriühingu osanike õigustega seonduvaid sätteid ja need viidi sisse vastavalt Maailmapanga ja Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) indikaatoritele.

Osa pakutud muudatusi, nt piiratud enamusosaniku õigus saada teada äriühingu äri- / tööstussaladusi ja/või kondifentsiaalset teavet, jõustusid 29. novembril 2017. Teised pakutud muudatused (st nõukogu õigus arutada ja kiita heaks äriühingu äristrateegia) jõustusid alates 1. jaanuarist 2018.

Tulenevalt Leedu uuest regulatsioonist, koostasid LEADELL advokaadibürood – **LEADELL Pilv** Eestis, **LEADELL Fogels & Vitols** Lätis ja **LEADELL Balčiūnas & Grajauskas** Leedus kolme Balti riigi õiguslike regulatsioonide võrdleva ülevaate.

Osanike õigus saada teada äriühingu äri- / tööstussaladusi ja / või kondifentsiaalset teavet

Üks suurimaid muudatusi **Leedu** äriühingute seaduses on seotud teatud osanikuõiguste teostamisega, st osanike õigusega saada teavet ning äriühingu kohustusega anda äriühingu kohta teavet. Peamised muudatused on alljärgnevad:

- kaotatud on äriühingu täielik kohustus jagada äriühingu äri- / tööstussaladust ja/või kondifentsiaalset teavet ühele osanikule või osanike grupile, kes omavad või kontrollivad üle ½ osadest (enamusosanik). Enne nimetatud muudatuste jõustumist oli enamusosanikel alati õigus saada eelviidatud teavet, välja arvatud juhul, kui osanikud olid kohustanud nõukogu seda mitte avaldama;
- seadusemuudatuste jõustumise järgselt on äriühingul nüüd õigus keelduda äri- /

tööstussaladuse ja/või kondifentsiaalse teabe jagamisest äriühingu osanikele, välja arvatud juhul, kui teabe saamine on osaniku jaoks vajalik õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks ja kui osanik kohustub seda mitte avaldama;

- kaotatud on äriühingu kohustus esitada nõukogu või juhatuse koosolekute protokollid kõigile osanikele;
- äriühingu vastus osaniku küsimusele seoses osanike üldkoosoleku päevakorraga avaldatakse ja tehakse kättesaadavaks kõigile äriühingu osanikele, mitte ainult osanikule, kes küsimuse(d) esitas.

Äriühingu täielik kohustus jagada äriühingu äri- / tööstussaladust ja/või kondifentsiaalset teavet ühele osanikule või osanike grupile, kes omavad või kontrollivad üle ½ osadest (enamusosanik), on Leedus kaotatud.

Võrdluseks, **Eestis** võib juhatuse keelduda teabe andmisest või dokumentide esitamisest, kui on alust eeldada, et see võib tekitada märkimisväärset kahju osaühingu huvidele. Osanik võib juhul, kui juhatuse keeldub teabe andmisest või dokumentidega tutvumise võimaldamisest, nõuda, et tema nõudmise õiguspärasuse üle otsustaks osanike koosolek, või esitada kahe nädala jooksul alates juhatuse keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui juhatuse sellele ei ole vastanud, hagita menetluses kohtule avalduse juhatuse kohustamiseks teavet andma või dokumentidega tutvumist võimaldama.

Osanikud, kelle osadega on esindatud vähemalt 1/10 osakapitalist, võivad nõuda osaühingu juhtimise või varalise seisundiga seotud küsimustes erikontrolli läbiviimise otsustamist ja erikontrolli läbiviija määramist osanike otsusega (mida võib vajadusel ja mõjuval põhjusel taotleda ka kohtu kaudu). Juhatuse ja nõukogu liikmed peavad võimaldama erikontrolli läbiviijal tutvuda kõigi erikontrolliks vajalike dokumentidega ning andma vajalikku teavet. Erikontrolli läbiviija peab hoidma osaühingu ärisaladust. Erikontrolli läbiviijad koostavad erikontrolli tulemuste kohta aruande, mille esitavad osanike koosolekule.

Lätis on osanikel õigus saada juhatuse teavet äriühingu tegevuse ja äri- / tööstussaladuste kohta ning neil on üldine õigus ligipääsuks kõigile äriühingu dokumentidele (sh äri- / tööstussaladusele). Nimetatud osanikuõigusi võib konkreetselt juhul piirata osanike koosoleku otsusega, kui on kahtlus, et vastav osanik võib saadud informatsiooni äriühingu huvide vastaselt

ära kasutada, põhjustades sellega märkimisväärset kahju.

Äriühingu äristrateegia arutamise ja heakskiitmise pädevus

Teine muudatus **Leedu** äriühingute seaduses puudutab äristrateegia arutamise ja vastuvõtmise pädevust. Enne seadusemuudatuste jõustumist oli see õigus juhatusel, kuid nüüd on see nõukogu pädevuses (juhul kui äriühingul on nõukogu).

Leedus on äriühingu äristrateegia arutamise ja heakskiitmise pädevus nüüd nõukogul.

Võrdluseks, **Eestis** kuulub äristrateegia kinnitamine juhatuse pädevusse (st kui osaühingul puudub nõukogu - mis ei ole kohustuslik). Kui äriühingul on nõukogu, siis viimane planeerib äriühingu tegevust ja korraldab äriühingu juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Nõukogu kinnitab ka osaühingu aastaelarve, kui seda ei ole põhikirjaga antud üldkoosoleku pädevusse. Juhatus peab juhtimisel kinni pidama nõukogu seaduslikest korraldustest. Tehinguid, mis väljuvad igapäevase majandustegevuse raamest, võib juhatus teha ainult nõukogu nõusolekul. Juhatus on kohustatud tegutsema majanduslikult kõige otstarbekamal viisil.

Lätis on nõukogu roll puhtalt nõuandev ning juhatuse poolt välja töötatud äristrateegia heakskiitmine on nõukogu pädevuses üksnes juhul, kui see on põhikirjas konkreetselt märgitud. Muudel juhtudel on äristrateegia heakskiitmine täielikult juhatuse ülesanne.

Äriühingu tegevjuhi kohustus anda teavet sündmuste kohta, mis võivad mõjutada äriühingu tegevust

Vastavalt **Leedus** jõustunud seadusemuudatustele peab juhatuse otsuse teatud juhtudel heaks kiitma ka osanike koosolek või nõukogu (st "otsused põhivara soetamise kohta, kus hind ületab 1/20 äriühingu kapitalist, välja arvatud kui põhikirjas on viidatud muu hind"). Enne nimetatud muudatuste jõustumist oli teatud juhtudel ainult osanike koosolekul õigus juhatuse poolt tehtud otsust kinnitada.

Leedu äriühingute seaduse muudatused sisaldavad **muudatusi ka teistes normides**. Näiteks on äriühingu tegevjuhil kohustus jagada juhatusele ja nõukogule teavet sündmuste kohta, mis võivad mõjutada äriühingu tegevust. See erineb Lätis ja Eestis kehtivatest regulatsioonidest. **Läti** äriseadustikus ei eksisteeri mõistet "tegevjuht".

Eestis ei reguleeri tegevjuhi õigusi ja kohustusi äriseadustik, vaid töölepinguseadus ja põhiliselt tööleping. Samas on juhatusel kohustus anda teavet sündmuste kohta, mis võivad äriühingu tegevust mõjutada, Eestis väga detailne (erinevalt Leedust). Kui osaühingul on nõukogu, siis peab juhatus esitama nõukogule vähemalt kord nelja kuu jooksul ülevaate osaühingu majandustegevusest ja majanduslikust olukorrast, samuti teatama koheselt osaühingu majandusliku seisundi olulisest halvenemisest ja muudest osaühingu majandustegevusega seotud olulistest asjaoludest. Juhatus peab teatama ka osaühinguga seotud äriühinguid puudutavatest asjaoludest, mis võivad oluliselt mõjutada osaühingu tegevust.

VÕRDLEV TABEL

Äriühingu osanike õigusi puudutavate Eesti, Läti ja Leedu regulatsioonide võrdlev tabel:

	LEEDU¹	LÄTI²	EESTI³
Osaniku õigus saada teavet äriühingu äri- / tööstussaladuste ja/või konfidentsiaalse teabe kohta	Osanikel on õigus saada teavet äriühingu äri- / tööstussaladuse ja / või konfidentsiaalse teabe kohta üksnes juhul, kui see on vajalik õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks ja kui osanik kohustub vastavat teavet mitte avaldama.	Osanikel on õigus saada teavet äriühingu tegevuse, äri-/tööstussaladuste kohta ja õigus ligipääsuks kõigile äriühingu dokumentidele. Vastavaid osanike õigusi võib erandjuhtudel piirata kahtluse korral, et osanik võib saadud teavet äriühingu huvide vastaselt ära kasutada, põhjustades sellega olulist kahju või kadu.	Osanikel on õigus saada juhatuselt teavet osaühingu tegevuse kohta ja tutvuda osaühingu dokumentidega. Juhatus võib keelduda teabe andmisest ja dokumentide esitamisest, kui on alust eeldada, et see võib tekitada olulist kahju osaühingu huvidele.
Kohustus jagada kõigile osanikele nõukogu või juhatuse koosolekute protokolle	Kohustus esitada nõukogu või juhatuse protokollid kõigile osanikele puudub.	Seadusest tulenev kohustus esitada protokollid osanikele puudub, kuid osanikud võivad saada ligipääsu tulenevalt varasemalt määratletud üldistest osanike õigustest.	Seadus ei reguleeri seda otseselt. Teabe/dokumentide saamiseks kehtivad üldised reeglid (vt eelpool).
Õigus arutada ja heaks kiita äriühingu äristrateegia	Kui äriühingul on nõukogu, siis see on nõukogu pädevuses. Kui äriühingul ei ole nõukogu, siis arutab ja kinnitab äristrateegia juhatus. Kui äriühingul puudub nii nõukogu kui juhatus, siis on äristrateegia üle otsustamise ja selle kinnitamise pädevus tegevjuhil.	Nõukogul on pädevus kiita heaks juhatuse poolt välja töötatud äristrateegia üksnes juhul, kui see on põhikirjas konkreetselt määratletud. Vastasel juhul on äristrateegia kinnitamine täielikult juhatuse pädevuses.	Üldjuhul on äristrateegia kinnitamine juhatuse pädevuses (st kui osaühingul ei ole nõukogu). Kui äriühingul on nõukogu, siis see planeerib äriühingu tegevust, korraldab äriühingu juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle.
Tegevjuhi kohustus anda teavet sündmuste kohta, mis võivad mõjutada äriühingu tegevust	Tegevjuhil on kohustus teavitada juhatust ja nõukogu.	Seaduse kohaselt on juhatus ainus juhtimisorgan, mis vastutab äriühingu igapäevase juhtimise eest. Äriseadustikus ei eksisteeri mõistet „tegevjuht“.	Kui osaühingul on nõukogu, siis peab juhatus esitama nõukogule ülevaate osaühingu majandustegevusest ja majanduslikust olukorrast. Juhatus peab teatama ka osaühinguga seotud äriühinguid puudutavatest asjaoludest, mis võivad oluliselt mõjutada osaühingu tegevust.

¹ Hõlmab nii aktsiaseltse kui osaühinguid.

² Hõlmab Läti osaühinguid.

³ Antud tabelis on välja toodud üksnes Eesti osaühingute regulatsioon. Aktsiaseltsi aktsionäride õigused on veidi erinevad.